



Република Србија
**КОМИСИЈА ЗА ЗАШТИТУ
КОНКУРЕНЦИЈЕ**

Број: 5/0-02-563/2016-60

Датум: 23.12.2016. године

Београд

Савет Комисије за заштиту конкуренције, на основу члана 22. став 2, члана 57. став 1. и 68. став 1. тачка 1) Закона о заштити конкуренције („Службени гласник РС“, бр. 51/09 и 95/13), члана 192. Закона о општем управном поступку („Службени лист СРЈ“, бр. 33/97, 31/01 и „Службени гласник РС“, бр. 30/2010) и чл. 3. и 4. Уредбе о критеријумима за одређивање висине износа који се плаћа на основу мере заштите конкуренције и процесног пенала, начину и роковима њиховог плаћања и условима за одређивање тих мера („Службени гласник РС“, бр. 50/2010), одлучујући у поступку који се води по службеној дужности против Оператора дистрибутивног система ЕПС Дистрибуција д.о.о. Београд, са регистрованим седиштем на адреси Масарикова 1-3, Београд-Врачар, матични број: 07005466, које заступа в.д. директора Бојан Атлагић, ради утврђивања постојања радње злоупотребе доминантног положаја, у смислу члана 16. Закона о заштити конкуренције, на 90. седници одржаној 23.12.2016. године, доноси

РЕШЕЊЕ

- I УТВРЂУЈЕ СЕ** да учесник на тржишту, Оператор дистрибутивног система ЕПС Дистрибуција д.о.о. Београд, са регистрованим седиштем на адреси Масарикова 1-3, Београд-Врачар, матични број: 07005466, које заступа в.д. директора Бојан Атлагић, има доминантан положај на релевантном тржишту дистрибуције електричне енергије на територији Републике Србије.
- II УТВРЂУЈЕ СЕ** да је учесник на тржишту, Оператор дистрибутивног система ЕПС Дистрибуција д.о.о. Београд, са регистрованим седиштем на адреси Масарикова 1-3, Београд-Врачар, матични број: 07005466, злоупотребио доминантан положај, и то:
- 1) примењивањем неједнаких услова пословања на исте послове са различитим учесницима на тржишту, чиме се поједини учесници на тржишту доводе у неповољнији положај у односу на конкуренте, тиме што је:**
 - a. наметнуо обавезу издвајања средстава на име обезбеђења плаћања рачуна на име услуге приступа систему, свим корисницима система дистрибуције електричне енергије осим Јавном предузећу „Електропривреда Србије“ Београд;
 - b. приликом закључења Уговора о приступу систему за дистрибуцију електричне енергије, појединим корисницима система дао могућност избора између две врсте средстава обезбеђења (банкарска гаранција и наменски - гарантни депозит), док је поједине кориснике условио прихватањем само наменског (гарантног) депозита;
 - c. неједнако поступао према корисницима система за дистрибуцију електричне енергије у смислу уговарања и обрачуна висине износа средстава обезбеђења плаћања рачуна на име услуге приступа систему,

- 2) **наметањем неправичних услова пословања, тиме што је** наметнуо обавезу полагања наменског (гарантног) депозита код само једне именоване пословне банке.

III ОДРЕЂУЈЕ СЕ МЕРА ЗАШТИТЕ КОНКУРЕНЦИЈЕ учеснику на тржишту из става I диспозитива овог решења у облику обавезе плаћања новчаног износа у висини 0,6% од укупног годишњег прихода оствареног у 2015. години, што износи 330.179.814,00 (словима: тристатридесетмилионастоседамдесетдеветхиљадаосамстотчетрнаест) динара.

IV НАЛАЖЕ СЕ учеснику на тржишту из става I диспозитива овог решења да изврши уплату новчаног износа на име мере заштите конкуренције из става III диспозитива овог решења на рачун Буџета Републике Србије број 840 743224 843 94 модел 97 - са позивом на број: двоцифрени контролни број по моделу 97 – троцифрени број општине, града односно територије – број овог решења.

V ОДРЕЂУЈЕ СЕ РОК учеснику на тржишту из става I диспозитива овог решења **од 4 (четири) месеца** од дана пријема решења за извршење налога из става IV диспозитива овог решења, под претњом принудног извршења које спроводи пореска управа у складу са прописима којима се уређује наплата пореза.

VI НАЛАЖЕ СЕ учеснику на тржишту из става I диспозитива овог решења, да у року од 5 (пет) дана од дана извршења налога из става IV диспозитива овог решења, Комисији за заштиту конкуренције достави доказ о извршеној уплати.

VII ОДРЕЂУЈУ СЕ МЕРЕ ОТКЛАЊАЊА ПОВРЕДЕ КОНКУРЕНЦИЈЕ, РОКОВИ ЗА ИЗВРШЕЊЕ МЕРА И НАЛАЖЕ СЕ учеснику на тржишту из става I диспозитива овог решења, да:

- 1) у року од 3 радна дана од дана пријема овог решења на својој интернет страници објави Модел поступка израде уговора о приступу дистрибутивном систему који је дана 03.07.2015. године одобрен од стране директора Јавног предузећа „Електропривреда Србије“ Београд и у истом року о томе писаним путем обавести Комисију за заштиту конкуренције;
- 2) у року од 3 радна дана од дана добијања сагласности Агенције за енергетику Републике Србије на Правила о раду дистрибутивног система електричне енергије, о наведеном писаним путем обавести Комисију за заштиту конкуренције;
- 3) у року од 5 радних дана од дана добијања сагласности Агенције за енергетику Републике Србије, на својој интернет страници објави Правила о раду дистрибутивног система електричне енергије;
- 4) да у року од 10 радних дана од дана добијања сагласности Агенције за енергетику Републике Србије на Правила о раду дистрибутивног система електричне енергије усагласи Модел поступка израде уговора о приступу дистрибутивном систему од 03.07.2015. године са наведеним Правилима;
- 5) у року од 5 радних дана од дана доношења одлуке о усаглашавању Модела поступка израде уговора о приступу дистрибутивном систему са Правилима о раду дистрибутивног система електричне енергије о томе писаним путем обавести Комисију за заштиту конкуренције и на својој интернет страници објави усаглашени Модел поступка;
- 6) понуди закључење анекса Уговора о приступу систему за дистрибуцију електричне енергије и корисницима који користе дистрибутивни систем за снабдевање електричном енергијом за сопствене потребе, у свему у складу са анексом понуђеним комерцијалним снабдевачима дана 07.11.2016. године;

- 7) банкама којима су дана 23.11.2016. године упућени дописи, са позивом да доставе нацрт уговора о отварању наменског депозита, за додатних 15 дана продужи рок за давање одговора уз достављање документације која одговара оној која је достављена ОТП банци а.д. Нови Сад за потребе израде Уговора о отварању и администрирању динарског депозита, који је претходно био нуђен корисницима система за дистрибуцију електричне енергије;
- 8) објавом на својој интернет страници учини доступан списак банака код којих корисници система за дистрибуцију електричне енергије могу отворити рачун за депоновање средстава наменског (гарантног) депозита;
- 9) са свим корисницима дистрибутивног система који испуњавају потребне услове закључи Уговор о приступу систему за дистрибуцију електричне енергије под једнаким условима, без обзира да ли се ради о кориснику који користи дистрибутивни систем електричне енергије ради даљег снабдевања корисника, или за сопствене потребе.

VIII НАЛАЖЕ СЕ учеснику на тржишту из става I диспозитива овог решења да у року од 30 (тридесет) дана изврши налоге из става VII тачке 6), 7) и 8) диспозитива овог решења и Комисији за заштиту конкуренције достави доказе о извршењу.

IX ЗАБРАЊУЈЕ СЕ учеснику на тржишту из става I диспозитива овог решења свако будуће поступање којим би се могла спречити, ограничити или нарушити конкуренција злоупотребом доминантног положаја на начин описан у ставу II диспозитива овог решења.

X Ово решење се објављује у „Службеном гласнику РС” и на интернет страни Комисије за заштиту конкуренције.

Образложење

Комисија за заштиту конкуренције (у даљем тексту означена као: Комисија), на основу одредбе члана 35. став 2. Закона о заштити конкуренције („Службени гласник РС“, бр. 51/09 и 95/13 - у даљем тексту означен као: Закон), закључком председника Комисије бр. 5/0-02-563/2016-01 од 02.08.2016. године, покренула је поступак испитивања повреде конкуренције по службеној дужности против: Оператора дистрибутивног система „ЕПС Дистрибуција“ д.о.о. Београд, са регистрованим седиштем на адреси Масарикова 1-3, Београд-Врачар, које заступа в.д. директора Бојан Атлагић (у даљем тексту означено као: ЕПС Дистрибуција или странка у поступку), ради утврђивања постојања радње злоупотребе доминантног положаја, у смислу члана 16. Закона. У предметном поступку, Комисија је испитивала постојање повреде конкуренције, а нарочито да ли наметање обавезе депоновања средстава наменског (гарантног) депозита на име обезбеђења плаћања рачуна на име услуге приступа систему, од стране ЕПС Дистрибуције, свим корисницима дистрибутивног система, осим ЕПС Снабдевању, као и неједнака могућност приступа подацима којима располаже ЕПС Дистрибуција, а који су битни за пословање корисника дистрибутивног система, представљају радње злоупотребе доминантног положаја из члана 16. Закона.

I СТРАНКА У ПОСТУПКУ

Странка у поступку је Оператор дистрибутивног система „ЕПС Дистрибуција“ д.о.о. Београд, са регистрованим седиштем на адреси Масарикова 1-3, Београд-Врачар, које заступа в.д. директора Бојан Атлагић. Према подацима доступним на интернет страници Агенције за привредне регистре правна форма друштва је: друштво са ограниченом одговорношћу, матични

број: 07005466, датум оснивања: 31.12.1991. године, статус: активно привредно друштво, датум регистрације: 26.07.2005. године, шифра делатности: 3513, назив делатности: дистрибуција електричне енергије.

Статусном променом од 01.07.2015. године, која је извршена у складу са Програмом реорганизације Јавног предузећа „Електропривреда Србије“ Београд на који је Влада Републике Србије дала сагласност 27.11.2014. године, привредна друштва за дистрибуцију електричне енергије, и то: Привредног друштва за дистрибуцију електричне енергије „Електровојводина“ д.о.о. Нови Сад, Привредног друштва за дистрибуцију електричне енергије „Електросрбија“ д.о.о. Краљево, Привредног друштва за дистрибуцију електричне енергије „Центар“ д.о.о. Крагујевац и Привредног друштва за дистрибуцију електричне енергије „Југоисток“ д.о.о. Ниш, припојена су Привредном друштву за дистрибуцију електричне енергије „Електродистрибуција Београд“ д.о.о. Београд, које је наставило да послује под именом Оператор дистрибутивног система „ЕПС Дистрибуција“ д.о.о. Београд.

Оснивач Оператора дистрибутивног система „ЕПС Дистрибуција“ д.о.о. Београд је Јавно предузеће „Електропривреда Србије“ Београд (у даљем тексту означено као: ЈП ЕПС). Ово јавно предузеће оснивач је и Привредног друштва за снабдевање електричном енергијом крајњих купаца „ЕПС Снабдевање“ д.о.о. Београд у складу с одредбама Закона о енергетици, 01.07.2013. године. „ЕПС Снабдевање“ је јавни снабдевач свих купаца електричне енергије који се снабдевају по регулисаним ценама. Од 01.01.2014. године, када је тржиште електричне енергије отворено за све купце осим за домаћинства и мале купце који су остали на режиму „јавног“ снабдевања, односно отворено за конкуренцију, „ЕПС Снабдевање“ д.о.о. обавља послове снабдевача и осталих крајњих купаца. У поступку реорганизације ЈП ЕПС, од 01.06.2016. године, Привредно друштво за снабдевање електричном енергијом крајњих купаца „ЕПС Снабдевање“ д.о.о. Београд припојено је ЈП ЕПС и од тада послује као огранак ЈП ЕПС. Сва права и обавезе припојеног друштва пренета су на ЈП ЕПС.

Из наведеног произлази да је оператор дистрибутивног система ЕПС Дистрибуција зависно друштво ЈП ЕПС, односно да је и у организационом и у функционалном смислу вертикално повезано са предузећем активним у области производње и снабдевања електричном енергијом.

II ИСПИТНИ ПОСТУПАК

Комисија је дана 11.04.2016. године примила иницијативу за покретање поступка испитивања повреде конкуренције поднету против ЕПС Дистрибуције у којој се наводи да ЕПС Дистрибуција дискриминише комерцијалне снабдеваче електричном енергијом стављањем у повољнији положај Електропривреда Србије ЈП Београд - Огранак ЕПС Снабдевање¹ (у даљем тексту означено као: ЕПС Снабдевање) приликом уговарања приступа систему за дистрибуцију електричне енергије (у даљем тексту означен као: приступ систему). Подносилац у иницијативи наводи да ЕПС Дистрибуција закључује типске Уговоре о приступу систему за дистрибуцију електричне енергије (у даљем тексту означен као: Уговор о приступу), којима је предвиђена обавеза да сви комерцијални снабдевачи приликом уговарања приступа систему депонују средства наменског (гарантног) депозита као обезбеђење плаћања рачуна на име услуге приступа систему, при чему, према наводима из иницијативе, оваква обавеза није предвиђена једино за ЕПС Снабдевање, чак ни у ситуацији када обавља делатност комерцијалног снабдевања. На наведени начин, према мишљењу подносиоца иницијативе, свим комерцијалним снабдевачима електричном енергијом, осим ЕПС Снабдевању, задржавају се

¹ У време подношења иницијативе ЕПС Снабдевање је имало статус привредног друштва, а од 01.06.2016. године јесте огранак друштва ЈП ЕПС

значајна обртна новчана средства, чиме се ЕПС Снабдевање ставља у повољнији положај у односу на остале учеснике на истом релевантном тржишту, а ЕПС Дистрибуција, као једини оператор дистрибутивног система електричне енергије у Републици Србији, злоупотребљава доминантан положај. Допуном иницијативе од 19.04.2016. године, Комисији је указано и на други вид евентуалне дискриминације комерцијалних снабдевача електричном енергијом од стране ЕПС Дистрибуције, која се тиче аквизиције података са мерних уређаја и достављања тих података снабдевачима, а што је једна од обавеза ЕПС Дистрибуције према Уговору о приступу. Према наводима из допуне иницијативе, подносиоцу иницијативе, као комерцијалном снабдевачу електричном енергијом, прочитано стање се доставља са закашњењем од 15 дана, што изазива проблеме у раду комерцијалних снабдевача.

У циљу утврђивања чињеничног стања, Комисија је дана 13.09.2016. године упутила захтеве за давање информација свим корисницима дистрибутивног система, који су у том тренутку, а према подацима које је доставила странка у поступку, са ЕПС Дистрибуцијом имали закључене Уговоре о приступу, и то:

1. Energia gas and power d.o.o, Beograd, одговор заведен у Комисији под бр. 5/0-02-563/2016-46 од 05.10.2016. године;
2. Elgas energy trading d.o.o, Beograd, одговор заведен у Комисији под бр. 5/0-02-563/2016-32 од 22.09.2016. године;
3. Нолеко д.о.о, Чачак, одговор заведен у Комисији под бр. 5/0-02-563/2016-44 од 29.09.2016. године;
4. Петрол д.о.о, Београд, одговор заведен у Комисији под бр. 5/0-02-563/2016-36 од 23.09.2016. године;
5. С.О.К. Краљево, одговор заведен у Комисији под бр. 5/0-02-563/2016-29 од 21.09.2016. године;
6. Proenergybgd d.o.o, Beograd, одговор заведен у Комисији под бр. 5/0-02-563/2016-31 од 21.09.2016. године;
7. GEN – I d.o.o, Beograd, одговор заведен у Комисији под бр. 5/0-02-563/2016-40 од 26.09.2016. године;
8. Eneko energy d.o.o, Каћ, одговор заведен у Комисији под бр. 5/0-02-563/2016-35 од 23.09.2016. године;
9. Future energy BGR d.o.o, Beograd, одговор заведен у Комисији под бр. 5/0-02-563/2016-34 од 23.09.2016. године;
10. Tinmar energy d.o.o, Beograd, одговор заведен у Комисији под бр. 5/0-02-563/2016-30 од 21.09.2016. године;
11. Нафтна индустрија Србије АД, Нови Сад, одговор заведен у Комисији под бр. 5/0-02-563/2016-41 од 26.09.2016. године;
12. Умка Фабрика картона, Београд – Умка, одговор заведен у Комисији под бр. 5/0-02-563/2016-39 од 26.09.2016. године;
13. Фабрика хартије за производњу бездрвних и амбалажних папира, Београд, одговор заведен у Комисији под бр. 5/0-02-563/2016-33 од 23.09.2016. године;
14. Ливница Кикинда аутомобилска индустрија, Кикинда, одговор заведен у Комисији под бр. 5/0-02-563/2016-37 од 26.09.2016. године;
15. ФАМ Сечањ аутомобилска индустрија, Сечањ, одговор заведен у Комисији под бр. 5/0-02-563/2016-28 од 26.09.2016. године и
16. ЈП Електропривреда Србије Београд – огранак ЕПС Снабдевање, Београд, одговор заведен у Комисији под бр. 5/0-02-563/2016-48 од 12.10.2016. године.

Поступајући у складу са налозима Комисије, сви учесници на тржишту су доставили тражене податке.

Податке је доставила и странка у поступку, било на сопствену иницијативу, било на захтев Комисије, и то поднесцима заведеним у Комисији под бр. 5/0-02-563/2016-04 од 15.08.2016. године, бр. 5/0-02-563/2016-10 од 08.09.2016. године и бр. 5/0-02-563/2016-53 од 28.10.2016. године.

Захтеви за давање информација упућени су и ОТП банци а.д, Нови Сад, као банци код које су отворани наменски рачуни за депоновање средстава обезбеђења плаћања, а која је доставила одговоре заведене у Комисији под бр. 5/0-02-563/2016-50 од 19.10.2016. године и бр. 5/0-02-563/2016-54 од 28.10.2016. године.

Комисија је, донела закључак број 5/0-02-563/2016-58 од 15.11.2016. године којим је одређена заштита података које је друштво Нафтна индустрија Србије а.д. Нови Сад, ул. Народног фронта 12, доставило у прилогу поднеска примљеног у Комисији дана 26.09.2016. године под деловодним бројем 5/0-02-563/2016-41, достављеног као одговор на захтев Комисије за давање информација 5/0-02-563/2016-23 од 13.09.2016. године, а из разлога што је утврђено да су испуњени услови за одређивање мере заштите података у складу са одредбом члана 45. Закона.

Комисија је у складу са чланом 38. став 2. Закона, странци у поступку доставила на изјашњење „Обавештење о битним чињеницама, доказима и осталим елементима утврђеним у предметном поступку , а на којима ће Комисија засновати решење“ (у даљем тексту: Обавештење о битним чињеницама) бр. 5/0-02-563/2016-57 од 14.11.2016. године и позвала странку на изјашњење у року који је одређен Обавештењем о битним чињеницама. ЕПС Дистрибуција се у остављеном року изјаснила на достављено Обавештење о битним чињеницама, достављајући поднесак под називом „Изјашњење на Обавештење Комисије за заштиту конкуренције број 5/0-02-563/2016-57 од 14.11.2016.“ са прилозима који је у Комисији заведен под бројем 5/0-02-563/2016-59 од 02.12.2016. године (у даљем тексту: Изјашњење на Обавештење).

III РЕЛЕВАНТНО ТРЖИШТЕ

Релевантно тржиште, у смислу члана 6. Закона, јесте тржиште које обухвата релевантно тржиште производа на релевантном географском тржишту. **Релевантно тржиште производа** представља скуп робе, односно услуга, које потрошачи и други корисници сматрају заменљивим у погледу њиховог својства, уобичајене намене и цене. **Релевантно географско тржиште** представља територију на којој учесници на тржишту учествују у понуди или потражњи и на којој постоје исти или слични услови конкуренције, а који се битно разликују од услова конкуренције на суседним територијама.

Комисија утврђује релевантно тржиште, примењујући критеријуме за одређивање релевантног тржишта, дефинисане Уредбом о критеријумима за утврђивање релевантног тржишта („Службени гласник РС“, број 89/2009 – у даљем тексту означена као Уредба). Према члану 2. став 2. поменуте Уредбе, уколико роба/услуга нема замену, релевантно тржиште производа чини та роба, односно услуга.

Приликом дефинисања релевантног тржишта производа за потребе предметног поступка, пошло се од чињенице да дистрибуција електричне енергије представља један сегмент електроенергетског система којим се обезбеђује снабдевање потрошача електричном енергијом. Према одредбама Закона о енергетици („Службени гласник РС“, број 145/2014), један од учесника на тржишту електричне енергије је и оператор дистрибутивног система електричне енергије. Поменути закон дефинише оператора дистрибутивног система електричне енергије

као енергетског субјекта који обавља делатност дистрибуције електричне енергије и управљања дистрибутивним системом електричне енергије, одговорног за рад, одржавање и развој дистрибутивног система на одређеном подручју, његово повезивање са другим системима и за обезбеђење дугорочне способности система да испуни потребе за дистрибуцијом електричне енергије на економски оправдан начин. Према одредбама Закона о енергетици, оператор дистрибутивног система електричне енергије обавља делатност дистрибуције електричне енергије и управљања дистрибутивним системом изузев дела 110 kV дистрибутивног система у трансформаторским станицама 110/x kV (спојна поља 110 kV, сабирнице и далеководна поља 110 kV), при чему не може ни да купује ни да продаје електричну енергију, осим куповине електричне енергије за надокнаду губитака у дистрибутивном систему.

Дистрибутивни систем чине: дистрибутивна мрежа ниског напона (до 1 kV), мрежа средњег напона (35, 20 и 10 kV) и део мреже високог напона (110 kV), као и други енергетски објекти или њихови елементи, телекомуникациони систем, информациони систем и друга инфраструктура неопходна за функционисање дистрибутивног система. Дистрибутивна мрежа обухвата целокупну мрежу на којој право коришћења има дистрибутер, као и елементе електроенергетских објеката или мреже високог и средњег напона који су у власништву, односно на којима право коришћења имају корисници дистрибутивног система, односно преко којих се физички врши дистрибуција електричне енергије у уобичајеном уклопном стању.

На основу члана 130. Закона о енергетици, оператор дистрибутивног система одређује се издавањем лиценце од стране Агенције за енергетику Републике Србије. Стога се делатност дистрибуције електричне енергије и управљања дистрибутивним системом обавља на основу лиценце која се односи на целокупну територију Републике Србије. Цена приступа систему за дистрибуцију електричне енергије је регулисана од стране поменуте Агенције.

На основу прикупљених података, јавно доступних информација и законске регулативе у области енергетике утврђени су основни принципи функционисања посматраног тржишта.

Оператор дистрибутивног система пружа услугу дистрибуције електричне енергије корисницима дистрибутивног система – снабдевачима електричном енергијом. Тржиште снабдевања је постепено либерализовано, у три фазе, а потпуно је отворено за конкуренцију од 01.01.2015. године, осим у делу гарантованог и резервног снабдевања. На отвореном тржишту снабдевања електричном енергијом, поред ЕПС Снабдевања, активно је и 15 друштава којима се Комисија обрађала у циљу прикупљања података. Иако за потребе предметног поступка тржиште снабдевања електричном енергијом није одређено као релевантно тржиште, његов значај произлази из чињенице да се на овом тржишту јављају последице радњи предузетих на тржишту дистрибуције електричне енергије. Према јавно доступним подацима са Енергетског портала Србије од 30.08.2016. године, ЕПС Снабдевање снабдева „96% српске привреде“.

На основу члана 160. Закона о енергетици, приступ систему се уређује уговором о приступу који закључују оператор преносног, односно дистрибутивног система и корисник система, у складу са правилима о раду система.

У поступању по налогу Комисије, странка у поступку је доставила изјашњење заведено у Комисији под бр. 5/0-02-563/2016-10 од 06.09.2016. године, и навела да су Уговори о приступу типски у области тзв. комерцијалног снабдевања и да се примењују сагласно Моделу поступка израде уговора о приступу дистрибутивном систему (у даљем тексту: Модел поступка) и у прилогу поднеска доставила копију наведеног акта.

Увидом у Модел поступка утврђено је да постоје четири модела Уговора о приступу, од којих два модела предвиђају наменски депозит, а два банкарску гаранцију као средство обезбеђења плаћања. Чланом 22. свих модела Уговора о приступу дефинисана су средства обезбеђења

плаћања. Моделима Уговора о приступу је предвиђено да се у прилогу 2 уговора дефинише износ за утврђену вредност ризика у случају неизвршења обавеза, што представља процењену вредност услуге приступа дистрибутивном систему на основу максималне месечне потрошње на местима примопредаје крајњих купаца из претходне године. Истим чланом, у моделима Уговора о приступу који предвиђају наменски депозит, није дефинисано код које банке ће се депоновати средства наменског (гарантног) депозита.

Тачком 5.4 параграф 4. Модела поступка, предвиђено је да моделе Уговора о приступу оператор дистрибутивног система објављује на својој интернет страници.

Чланом 139. Закона о енергетици прописано је да оператор дистрибутивног система електричне енергије, уз сагласност Агенције за енергетику, доноси Правила о раду дистрибутивног система електричне енергије. Чланом 405. наведеног закона прописана је обавеза да оператор дистрибутивног система усагласи правила о раду дистрибутивног система електричне енергије са одредбама закона и достави их Агенцији за енергетику ради давања сагласности, најкасније у року од годину дана од дана ступања на снагу закона, односно од 30.12.2014. године. Поменути рок је истекао 30.12.2015. године.

С обзиром на изнете специфичности обављања делатности дистрибуције електричне енергије, испуњени су услови из члана 2. став 2. Уредбе о критеријумима за утврђивање релевантног тржишта, из разлога што за предметну делатност не постоји замена.

На основу претходно наведеног, **Савет Комисије је као релевантно тржиште у предметном поступку одредио тржиште дистрибуције електричне енергије на територији Републике Србије.**

IV ДОМИНАНТАН ПОЛОЖАЈ

Након што је дефинисала релевантно тржиште, Комисија је приступила утврђивању положаја странке у поступку на тако утврђеном релевантном тржишту.

Према члану 15. став 1. Закона, доминантан положај има учесник на тржишту који, због своје тржишне снаге, може да послује на релевантном тржишту у значајној мери независно у односу на стварне или потенцијалне конкуренте, купце, добављаче или потрошаче. Ради утврђивања тржишне снаге коју ЕПС Дистрибуција има на релевантном тржишту, Комисија је пошла од чињеница да је странка у поступку друштво са регистрованом шифром делатности 3513 - дистрибуција електричне енергије, да је једини ималац лиценце за дистрибуцију електричне енергије и управљање дистрибутивним системом и да дистрибутивни систем електричне енергије представља мрежну индустрију коју је неисплативо, због великих капиталних улагања и великих фиксних трошкова дуплицирати, те тако управљање оваквим системом представља природни монопол. Наиме, како се у Извештају о раду Агенције за енергетику за 2015. годину наводи „енергетске делатности су подељене на тржишне (производња и трговина/снабдевање) и регулисане природне монополе (пренос и дистрибуција електричне енергије и транспорт и дистрибуција природног гаса, односно мрежни системи).

Из наведеног разлога, **Савет Комисије је утврдио да је удео ЕПС Дистрибуције на релевантном тржишту дистрибуције електричне енергије на територији Републике Србије 100%,** те је одлучено као у ставу I диспозитива овог решења.

V ЗЛОУПОТРЕБА ДОМИНАНТНОГ ПОЛОЖАЈА И ЕФЕКТИ

На основу прикупљаних чињеница и изведених доказа у поступку испитивања постојања повреде конкуренције, Савет Комисије је утврдио постојање следећих радњи злоупотребе доминантног положаја.

1) Примена неједнаких услова пословања на исте послове са различитим учесницима на тржишту, чиме се поједини учесници на тржишту доводе у неповољнији положај у односу на конкуренте

а. Наметање обавезе издвајања средстава обезбеђења плаћања свим корисницима дистрибутивног система осим ЕПС Снабдевању

У поступку је утврђено да су сви корисници дистрибутивног система имали закључене Уговоре о приступу са ЕПС Дистрибуцијом, осим ЕПС Снабдевања, које је уговор са ЕПС Дистрибуцијом закључило 26.10.2016. године. На основу података прикупљених у току поступка, утврђено је да је након структурне промене ЕПС Дистрибуција први Уговор о приступу закључила 13.07.2015. године. Од тада су са корисницима система за дистрибуцију закључивани Уговори о приступу који су садржали обавезу издвајања средстава обезбеђења плаћања, а који су услед промена броја мерних места, односно корисника, што је водило и кориговању висине износа средства обезбеђења плаћања, анексирани.

У обзир су узети наводи изнети у поднеску ЕПС Дистрибуције заведеном у Комисији под бр. 5/0-02-563/2016-04 од 15.08.2016. године. Према истима, дана 27.07.2016. године, в.д. директора ЕПС Дистрибуције се писмено обратио пословодству ЕПС Снабдевања дописом којим је позвао овог снабдевача да закључи Уговор о приступу, за потребе комерцијалног снабдевања, којим је, између осталог, у члану 22. предвиђено депоновање средстава обезбеђења плаћања. Изјашњавајући се на наводе ЕПС Дистрибуције о понуди за закључење Уговора о приступу, ЕПС Снабдевање је, у поднеску заведеном у Комисији под бр. 5/0-02-563/2016-48 од 12.10.2016. године, навело да није потписало понуђени Уговор о приступу, а да је на дан 30.06.2015. године, односно 01.07.2015. године користило систем за дистрибуцију електричне енергије по основу уговора које је у 2013. години Привредно друштво за снабдевање електричном енергијом крајњих купаца „ЕПС Снабдевање“ д.о.о. Београд, као правни претходник ЕПС Снабдевања, закључило са 5 привредних друштава за дистрибуцију електричне енергије и уговора које је у 2014. години ЈП ЕПС закључило са 3 привредна друштва за дистрибуцију електричне енергије. Изнето је и да су наведени уговори закључени на неодређено време, тако да ЕПС Снабдевање нема правни интерес да закључује нове уговоре под неповољнијим условима од оних које већ има. Према даљим наводима из поменутог поднеска, ЕПС Снабдевање у потпуности непримерено сматра предложену одредбу члана 22. понуђеног Уговора о приступу, не спорећи при томе своју обавезу у делу комерцијалног снабдевања, коју имају и остали снабдевачи на тржишту електричне енергије, да уговор са ЕПС Дистрибуцијом закључи по моделу који важи за све снабдеваче, те у том смислу и не спорећи ни обавезу да за обезбеђење плаћања из уговора изда одговарајућа средства обезбеђења плаћања. У вези са поменутиим средствима истиче да иста треба да одразе могуће ризике наплате, али и да под истим осталим условима, буду најповољнија за снабдевача и да не представљају непримерено финансијско оптерећење снабдевача. Наводи и да је нејасно на основу којих критеријума је процењено да је ризик наплате потраживања од ЕПС Снабдевања једнак вредности просечне тромесечне фактуре за приступ дистрибутивном систему, а не месечне, што је, према даљим наводима, примерено како постојећим односима у ЕПС Групи и посебно, постојећем моделу финансијских токова од наплаћене електричне енергије и постојећим потраживањима ЕПС Снабдевања, по основу продаје електричне енергије за накнаду губитака у дистрибутивном систему. Према наводима ЕПС Снабдевања, након састанка са ЕПС Дистрибуцијом, оператор

дистрибутивног система је доставио нове предлоге уговора којима је као средство обезбеђења предвидео банкарску гаранцију, али је ЕПС Снабдевање исте вратило ЕПС Дистрибуцији, уз коментаре.

У прилогу поднеска, ЕПС Снабдевање је доставило копије следећих Уговора о приступу:

1. Уговор о приступу систему за дистрибуцију електричне енергије од 18.07.2013. године који је Привредно друштво за снабдевање електричном енергијом крајњих купаца „ЕПС Снабдевање“ д.о.о. Београд закључило са Привредним друштвом за дистрибуцију електричне енергије „Електровојводина“ д.о.о. Нови Сад, на неодређено време и Уговор о приступу систему за дистрибуцију електричне енергије од 19.03.2014. године који је Јавно предузеће „Електропривреда Србије“ закључило са Привредним друштвом за дистрибуцију електричне енергије „Електровојводина“ д.о.о. Нови Сад, на неодређено време;
2. Уговор о приступу систему за дистрибуцију електричне енергије од 18.07.2013. године који је Привредно друштво за снабдевање електричном енергијом крајњих купаца „ЕПС Снабдевање“ д.о.о. Београд закључило са Привредним друштвом за дистрибуцију електричне енергије „Електродистрибуција Београд“ д.о.о. Београд, на неодређено време и Уговор о приступу систему за дистрибуцију електричне енергије од 13.03.2014. године који је Јавно предузеће „Електропривреда Србије“ закључило са Привредним друштвом за дистрибуцију електричне енергије „Електродистрибуција Београд“ д.о.о. Београд, на неодређено време;
3. Уговор о приступу систему за дистрибуцију електричне енергије од 18.07.2013. године који је Привредно друштво за снабдевање електричном енергијом крајњих купаца „ЕПС Снабдевање“ д.о.о. Београд закључило са Привредним друштвом за дистрибуцију електричне енергије „Електросрбија“ д.о.о. Краљево, на неодређено време и Уговор о приступу систему за дистрибуцију електричне енергије од 13.03.2014. године који је Јавно предузеће „Електропривреда Србије“ закључило са Привредним друштвом за дистрибуцију електричне енергије „Електросрбија“ д.о.о. Краљево, на неодређено време;
4. Уговор о приступу систему за дистрибуцију електричне енергије од 18.07.2013. године који је Привредно друштво за снабдевање електричном енергијом крајњих купаца „ЕПС Снабдевање“ д.о.о. Београд закључило са Привредним друштвом за дистрибуцију електричне енергије „Југоисток“ д.о.о. Ниш на неодређено време и
5. Уговор о приступу систему за дистрибуцију електричне енергије од 18.07.2013. године који је Привредно друштво за снабдевање електричном енергијом крајњих купаца „ЕПС Снабдевање“ д.о.о. Београд закључило са Привредним друштвом за дистрибуцију електричне енергије „Центар“ д.о.о. Крагујевац на неодређено време.

У свим поменутих уговорима, чланом 2. је прецизирано да су подаци о крајњим купцима чији су објекти прикључени на дистрибутивни систем, евидентирани у бази података оператора дистрибутивног система, те да се измена и допуна тих података врши на начин и у роковима прописаним важећом Уредбом о условима испоруке електричне енергије, Правилима о раду дистрибутивног система, Правилима о промени снабдевача, као и осталим прописима који регулишу ову проблематику. У уговорима из 2014. године, претходно изнети наводи су додатно појашњени одредбама према којима се преглед места примопредаје на дан закључења уговора, даје у Прилогу 1. који чини саставни део уговора, као и да се промене о мерним местима утврђују записнички, при чему је прецизирано и да се ове промене не сматрају променама услова уговора.

У прилогу поднеска ЕПС Дистрибуције заведеном у Комисији бр. 5/0-02-563/2016-53 од 28.10.2016. године, достављена је копија Уговора о приступу закљученог између ЕПС Дистрибуције и ЕПС Снабдевања дана 26.10.2016. године, којим је у члану 22. као средство обезбеђења плаћања уговорена банкарска (револвинг) гаранција.

Комисија је утврдила да су одређени корисници система за дистрибуцију такође имали Уговоре о приступу закључене на неодређено време са привредним друштвима - операторима дистрибутивних система, од којих је након структурне промене припајања настала ЕПС Дистрибуција. Након 01.07.2015. године, односно статусне промене, те захтева корисника система за дистрибуцију за повећање броја места примопредаје које води и кориговању висине износа средства обезбеђења, ЕПС Дистрибуција је закључивала нове уговоре са њима, без обзира на трајање претходних. Као пример за изнето могу се навести Уговори о приступу снабдевача GEN – I d.o.o, Beograd.

Овај снабдевач је имао закључен Уговор о приступу од 28.02.2014. године са привредним друштвом „Електровојводина“ д.о.о. Нови Сад са трајањем најдуже до 31.12.2014. године. Уз овај уговор приложени су:

- Анекс I од 17.04.2014. године и Анекс II од 25.09.2014. године због повећања броја корисника и корекције износа средстава обезбеђења,
- Анекс III од 26.12.2014. године због реконструкције мерног места код једног од корисника и без корекције износа депозита,
- Анекс IV од 31.12.2014. године због измене трајања уговора на неодређено време и због повећања броја корисника и корекције износа средстава обезбеђења,
- Анекс V од 03.03.2015. године, Анекс VI од 27.03.2015. године и Анекс VII од 08.05.2015. године због повећања броја корисника и корекције износа средстава обезбеђења.
- Анекс VIII од 16.09.2015. године закључен је са ЕПС Дистрибуцијом, због повећања броја корисника и корекције износа средстава обезбеђења, а којим је прецизирано да су због статусне промене, а на основу члана 5. Уговора о статусној промени, сва права, обавезе, одговорности и погодности из уговора које је закључила „Електровојводина“ д.о.о. Нови Сад, који нису извршени и представљају основ права и обавеза, прешла на ЕПС Дистрибуцију који је ступио у наведене уговоре на место „Електровојводина“ д.о.о. Нови Сад.

Снабдевач GEN-I d.o.o, Beograd има закључен и Уговор о приступу од 31.12.2014. године са „Електросрбија“ д.о.о. Краљево, са трајањем најдуже до 30.10.2016. године.

Овај снабдевач је 13.07.2015. године закључио Уговор о приступу са ЕПС Дистрибуцијом, у којем је дефинисано да уговор закључен на период за који снабдева електричном енергијом место примопредаје крајњег купца, а који предвиђа и средства обезбеђења. Уговор о приступу са ЕПС Дистрибуцијом на неодређено време GEN-I d.o.o, Beograd је закључио и 24.02.2016. године, а Анекс I овог уговора 19.04.2016. године, због повећања броја места примопредаје и корекције износа средстава обезбеђења.

Савет Комисије је, као неспорну, утврдио чињеницу да Уговори о приступу које је закључивало Привредно друштво „ЕПС Снабдевање“ са претходним операторима дистрибутивних система нису предвиђали обавезу издвајања средстава обезбеђења, док су Уговори о приступу закључени са другим корисницима предвиђали ову обавезу. Такође, Уговори о приступу закључивани са ЕПС Снабдевањем предвиђали су да се промене података о мерним местима утврђују записнички, док су остали корисници система били у обавези да закључе Анекс уговора због повећања броја корисника и корекције износа средстава обезбеђења, као и нпр. због реконструкције мерног места. ЕПС Дистрибуција је након статусне промене, са свим комерцијалним снабдевачима, осим са ЕПС Снабдевањем, услед промена у подацима у мерним местима, закључила Уговоре о приступу, а касније и анексе ових уговора, док за ЕПС Снабдевање обавеза закључивања уговора и Анекса није постојала, с обзиром на то да су претходни уговори предвиђали да се промене о мерним местима утврђују записнички.

Савет Комисије је имао у виду да је странка у поступку, према наводима у Изјашњењу на Обавештење, први Уговор о приступу понудила ЕПС Снабдевању 27.07.2016. године у намери да и са овим снабдевачем уреди пословни однос „једнообразно, на истоветним основама као и са осталим снабдевачима...“, али да је до закључења уговора дошло тек 26.10.2016. године „из разлога на које није могла да утиче“.

С обзиром на то да су странка у поступку и ЈП ЕПС, у организационом и у функционалном смислу, вертикално повезани, а имајући у виду и наводе ЕПС Снабдевања о разлозима због којих није прихватио закључење Уговора о приступу под условима понуђеним 27.07.2016. године (као средство обезбеђења предвиђен само гарантни депозит), за Савет Комисије нису прихватљива образложења странке да није могла утицати на раније закључење Уговора о приступу.

Из свега напред наведеног, Савет Комисије је закључио да за разлику од свих осталих комерцијалних снабдевача електричном енергијом, ЕПС Снабдевање није било у обавези да издваја додатна средства обезбеђења плаћања у претходном периоду, односно у периоду од када је ЕПС Дистрибуција почела да закључује Уговоре о приступу са комерцијалним снабдевачима електричне енергије и то од 13.07.2015. године па све до 26.10.2016. године, када је закључен уговор између ЕПС Дистрибуције и ЕПС Снабдевања.

Околност непостојања закљученог уговора између ЕПС Дистрибуције и ЕПС Снабдевања до наведеног датума, довела је до различитог понашања ЕПС Дистрибуције у погледу утврђивања обавезе издвајања средства обезбеђења плаћања према свим корисницима система за дистрибуцију електричне енергије, за које је ова обавеза постојала и ЕПС Снабдевања, које такву обавезу није имало. Наведено представља примену неједнаких услова пословања на исте послове са различитим учесницима на тржишту, чиме се поједини учесници на тржишту доводе у неповољнији положај у односу на конкуренте.

Оцењујући ефекте наведене радње, Савет Комисије је имао у виду да се, када је реч о електричној енергији, говори о хомогеном производу, односно о производу који се по својим карактеристикама и својствима не разликује, без обзира на снабдевача који испоручује електричну енергију. Ценовна конкуренција је из наведеног разлога битан елемент такмичења између различитих снабдевача електричном енергијом. Непостојање уговора и обавезе ЕПС Снабдевања да издваја средства обезбеђења плаћања, а што може утицати на формирање малопродајне цене, ставља овог снабдевача електричном енергијом у повољнији положај у односу на његове конкуренте, јер је због мањих трошкова у могућности да купцима понуди ниже цене од конкурената. Имајући у виду да износ средстава обезбеђења може бити изразито висок, у зависности од броја купаца, односно њихове укупне максималне потрошње, а према наводима корисника система за дистрибуцију, од утицаја је на повећање јединичне малопродајне цене електричне енергије, које се „преваљује“ на купце, претходно изнето може да се цени као утицај на повећање трошкова конкурената ЕПС Снабдевања, односно на повећање малопродајне цене коју корисници дистрибутивног система, односно снабдевачи могу да понуде купцима.

Од значаја за оцену оваквог понашања ЕПС Дистрибуције је и чињеница вертикалне, организационе и функционалне повезаности са ЕПС Снабдевањем.

b. Разлике у року за плаћање услуге приступа систему

У поступку је утврђено да је Уговорима о приступу календарски месец прописан као обрачунски период за обрачун и наплату услуге приступа, да се обрачун услуге приступа врши по истеку сваког обрачунског периода, да се рачун за ову услугу кориснику дистрибутивног система испоставља по правилу до 20. у месецу за претходни месец, те да је корисник система

дужан да плати рачун у року од 8 дана од дана доставе рачуна. У Уговору о приступу који је закључен са ЕПС Снабдевањем разлика у погледу рока за плаћање рачуна је та, што је са овим снабдевачем за плаћање уговорен рок од 30 дана од дана доставе рачуна.

Странка у поступку је, не спорећи констатоване разлике у погледу рокова плаћања, у Изјашњењу на Обавештење навела да је, користећи Уговор о приступу који је закључен са ЕПС Снабдевањем као модел за једнообразно поступање у односу са свим снабдевачима електричне енергије, дана 07.11.2016. године, свим осталим снабдевачима који се баве комерцијалним снабдевањем упутила понуду за закључење анекса постојећих уговора. Понудом за закључење анекса, ЕПС Дистрибуција је, према наводима из Изјашњења на Обавештење, између осталог, продужила рок за плаћање и свим осталим комерцијалним снабдевачима са 8 на 30 дана, од дана пријема рачуна.

Савет Комисије је оценио као прихватљиве наводе изнете у Изјашњењу на Обавештење, да је странка у поступку понудом за закључење анекса, исказала намеру да у погледу уговорних одредби које се односе на дефинисање рока за плаћање од 30 дана, од дана пријема рачуна, свим снабдевачима електричне енергије на релевантном тржишту омогући једнаке услове пословања.

Из свега напред наведеног, Савет Комисије је закључио да је примена неједнаких услова у погледу рока за плаћање, када је реч о комерцијалним снабдевачима, трајала од момента закључења уговора са ЕПС Снабдевањем односно од 26.10.2016. године до дана достављања понуда за закључење Анекса Уговора о приступу комерцијалним снабдевачима, односно до 07.11.2016. године. Као доказ за изнето Савет Комисије је прихватио следеће:

- копије закључених Анекса Уговора о приступу достављене у прилогу Изјашњења на Обавештење, и то са:
 1. Петрол д.о.о, Београд, анекс заведен код овог снабдевача под бр. 1851 од 15.11.2016.;
 2. С.О.К. Краљево, анекс заведен код ЕПС Дистрибуције под бр. 03.000-08.01-4129/12 од 07.11.2016.;
 3. Proenergybgd d.o.o, Beograd, анекс заведен код овог снабдевача под бр. 16/06 од 14.11.2016.;
 4. GEN – I d.o.o, Beograd, анекс заведен код ЕПС Дистрибуције под бр. 03.000-08.01-53539/8 од 07.11.2016.;
 5. Tinmar energy d.o.o, Beograd, анекс заведен код ЕПС Дистрибуције под бр. 03.000-08.01-179772/22 од 07.11.2016.;
 6. Нафтна индустрија Србије АД, Нови Сад, анекс заведен код овог снабдевача под бр. ENR0010000/UD-OS/13432 од 17.11.2016.;
- Податке изнете у тачки 4. Изјашњења на Обавештење у табели у којој је описан статус понуђеног анекса са сваким од комерцијалних снабдевача, и то:
 1. Energia gas and power d.o.o, Beograd, анекс на потпису код снабдевача;
 2. Elgas energy trading d.o.o, Beograd, анекс у обради;
 3. Нолеко д.о.о, Чачак, анекс у обради;
 4. Eneko energy d.o.o, Кац, анекс на потпису код снабдевача;
 5. Future energy BGR d.o.o, Beograd, анекс на потпису код снабдевача;

Савет Комисије је оценио да би у случају да ЕПС Дистрибуција није понудила свим комерцијалним снабдевачима једнаке услове у погледу рока плаћања као и ЕПС Снабдевању, то могло да доведе до ситуације да комерцијални снабдевачи обавезе према ЕПС Дистрибуцији

измирују пре наплате сопствених потраживања за исти период, чиме ЕПС Дистрибуција додатно оптерећује новчане токове комерцијалних снабдевача.

Поред наведеног Савет Комисије је оценио да дефинисани рок за плаћање директно утиче на начин обрачуна висине износа средстава обезбеђења плаћања. Наиме, Савет Комисије је закључио да је у случају да је рок плаћања остао 8 дана, фактурисање приступа би се вршило по истеку максимум 51. календарског дана (максимум 31 дан у месецу и 20 дана за достављање рачуна). Са уговореним роком за плаћање од 8 дана то би чинило укупно максимум 59 календарских дана, односно нешто мање од 2 месеца. У том случају би било оправдано израчунавати висину износа средстава обезбеђења плаћања само до износа којим би се покрио овај необезбеђени период у трајању од нешто од мање од 2 месеца.

Савет Комисије констатује да уговорне одредбе које се односе на рок плаћања нису измењене у односу на кориснике дистрибутивног система који нису комерцијални снабдевачи.

Из свега напред наведеног, Савет Комисије је закључио да је ЕПС Дистрибуција уговарала различите рокове плаћања са ЕПС Снабдевањем у односу на остале кориснике дистрибутивног система само у периоду од 26.10. до 07.11.2016. године.

с. Могућност избора средстава обезбеђења плаћања

У поступању по захтеву Комисије за доставу података, ЕПС Дистрибуција је доставила поднесак заведен у Комисији под бројем 5/0-02-563/2016-10 од 08.09.2016. године у којем је навела да су Уговори о приступу типски у области тзв. комерцијалног снабдевања и да се примењују сагласно Моделу поступка. Међутим, према подацима прибављеним од корисника дистрибутивног система који имају закључене уговоре са ЕПС Дистрибуцијом, констатовано је да постоје разлике у поступању према корисницима система за дистрибуцију са којима ЕПС Дистрибуција има потписане Уговоре о приступу, и то у погледу могућности избора врсте средства обезбеђења плаћања.

У поднеску ЕПС Дистрибуције заведеном у Комисији под бр. 5/0-02-563/2016-53 од 28.10.2016. године, наведено је да је сваки субјект који је исказао правни интерес да закључи уговор о приступу систему претходно био упознат са могућношћу избора између два средства финансијског обезбеђења плаћања – депозит и банкарска гаранција, било писменом, било усменом комуникацијом. Наводи се и да ниједан енергетски субјект није „апострофирао“ питање треће врсте финансијског обезбеђења плаћања. ЕПС Дистрибуција избор понуђених средстава обезбеђења образлаже као једина средства обезбеђења која оператору дистрибутивног система, као повериоцу, гарантују наплату за цео период приступа систему, те да било које друго средство финансијског обезбеђења са собом носи ризик несолвентности. Према наводима ЕПС Дистрибуције, наплата приступа дистрибутивном систему има тржишну функцију, а у случају њеног неиспуњења, угрожава се стабилност и функционисање система и оператора, чиме се угрожавају други корисници и обављање делатности од општег интереса.

Међутим, након анализе примљених одговора, а на основу изнетих навода корисника дистрибутивног система које странка у поступку није спорила у Изјашњењу на Обавештење, Савет Комисије је закључио да је ЕПС Дистрибуција приликом закључивања Уговора о приступу, различито поступала у погледу понуде могућег средства обезбеђења плаћања. Тако је као средство обезбеђења понудила само наменски (гарантни) депозит за 8 купаца, од којих су 3 „испреговарала“ банкарску (револвинг) гаранцију (Elgas energy trading d.o.o, Beograd, С.О.К. Краљево, Енеко energy d.o.o, Кац, Ливница Кикинда аутомобилска индустрија, ФАМ Сечањ аутомобилска индустрија, GEN – I d.o.o, Beograd, Умка Фабрика картона, Београд, Фабрика хартије за производњу бездрвних и амбалажних папира, Београд), док је за осталих 7 купаца

понудила избор између два средства обезбеђења – наменски (гарантни) депозит и „револвинг“ банкарску гаранцију.

У погледу наменског (гарантног) депозита као инструмента обезбеђења плаћања, корисници система за дистрибуцију су навели да је реч о неповољном инструменту обезбеђења, из разлога што овакво издвајање средстава онемогућава њихово коришћење и то на неограничен период, при чему износи који се депонују расту са повећавањем броја купаца. Указано је и на чињеницу да се средства депонују у динарима, чиме губе на вредности и услед инфлације, при чему се не обрачунава камата на депонована средства, као и да депоновање средстава онемогућава њихову употребу у другим пословним процесима, а чиме би иста могла бити увећана. ЕПС Снабдевање, у поднеску заведеном у Комисији под бр. 5/0-02-563/2016-48 од 12.10.2016. године, такође наводи да је наменски (гарантни) депозит најнеповољније решење за овог корисника дистрибутивног система, јер „заробљава“ знатна средства која се не могу користити у друге сврхе, те да се, имајући у виду вредност месечне фактуре која је вишеструко већа од просечних фактура других снабдевача, као и с обзиром да скоро уопште не постоји ризик наплате потраживања (однос повезаности и функционисање рачуна 845), обезбеђење може постићи и јефтинијим средствима, па у том смислу оцењује као неповољно средство обезбеђења и гаранцију.

Када је реч о банкарској (револвинг) гаранцији, корисници система за дистрибуцију су навели да банка, за давање ове врсте гаранције која покрива годину дана, захтева да се код ње депонује дванаест пута већи износ од месечне потрошње. Тачније, укупна вредност банкарске (револвинг) гаранције покрива збир свих рачуна који би могли бити издати и покрива будуће могуће рачуне, али и оне који су већ плаћени, јер се износ гаранције не умањује. При томе, трошкови и време за издавање банкарске (револвинг) гаранције су велики, а додатно се од стране ЕПС Дистрибуције захтева издавање гаранције искључиво од стране домаће банке.

У поднеску заведеном у Комисији под бр. 5/0-02-563/2016-53 од 28.10.2016. године, образлажући „револвинг“ начело, ЕПС Дистрибуција наводи да треба имати у виду сврху обавезе да се уредно испуњава обавеза приступања систему, јер на тај начин оператор дистрибутивног система остварује могућност да уредно обавља делатност од општег интереса. „Револвинг“ начело омогућава да се износ који је наплаћен активирањем средстава обезбеђења поново обнови до висине обрачунатог ризика, управо ради заштите оператора дистрибутивног система да испуњава плански опредељене обавезе, које су одобрене у складу са законом.

Корисници дистрибутивног система су као евентуалне и могуће замене за понуђена средства обезбеђења (депозит и револвинг гаранција), навели обичну/класичну банкарску гаранција (6 корисника, уз напомену једног од њих да иста не мора бити издата искључиво од стране банке из Србије), меницу (4 корисника), затим депоновање средстава у банци у којој корисник дистрибутивног система већ има рачун (1 корисник), гаранцију „мајке“ фирме (1 корисник) и авансно плаћање (1 корисник). Поједини корисници су навели више алтернатива (нпр. и меница и обична/класична банкарска гаранција), док 2 корисника система за дистрибуцију нису дала одговор.

Такође, и ЕПС Снабдевање у поднеску заведеном у Комисији под бр. 5/0-02-563/2016-48 од 12.10.2016. године наводи повољнија средства обезбеђења плаћања у односу на она која је понудила ЕПС Дистрибуција, и то авансно плаћање, депозит на рачунима ЕПС Снабдевања са овлашћењем оператора дистрибутивног система да наплати потраживање и сл.

У Изјашњењу на Обавештење странка у поступку је изнела да је свим корисницима дистрибутивног система понуђен избор између два средства обезбеђења - банкарске гаранције на први позив са револвинг клаузулом и наменског депозита, за које је процењено да представљају најсигурнија средства обезбеђења плаћања. У вези осталих врста средства

обезбеђења плаћања, а која се наводе у Обавештењу о битним чињеницама, странка у поступку наводи да она не гарантује сигурност наплате потраживања евентуалном њиховом реализацијом. Тако странка износи да меница, јемство и корпоративна гаранција матичног друштва не представљају довољно поуздано средство обезбеђења јер према званичним подацима Народне банке Србије, на домаћој територији је присутна велика неликвидност привредних субјеката (процент неликвидних друштава је 25%) што представља висок проценат ризика у наплати потраживања. За поменути три средства обезбеђења странка наводи да су везана за пословање дужника, и да представљају лична средства обезбеђења, тако да у случају неликвидности или претеће неликвидности, потраживање ЕПС Дистрибуције би било потпуно или делимично ненаплативо. Странка у поступку се сагласила са ставом Комисије да и поред уговарања наменског депозита и револвинг банкарске гаранције, ризик постоји, те да елиминисање таквог ризика не зависи искључиво од врсте средства обезбеђења, односно да није могућа апсолутна тачност у оцени кредитне способности корисника, јер се у периоду након закључења уговора могу мењати услови пословања и пословни успех корисника.

Савет Комисије је оценио као прихватљиве наводе странке у погледу сигурности наплате у случају понуђених врста обезбеђења плаћања – наменски (гарантни) депозит и банкарска („револвинг“) гаранција. Права и обавезе корисника система за дистрибуцију електричне енергије утврђени су чланом 22. Уговора о приступу, а у вези су са Правилима о раду дистрибутивног система, који ће бити јавно доступни и омогућити претходно упознавање корисника система са потенцијалним средством обезбеђења плаћања.

Савет Комисије је закључио да је примена неједнаких услова у погледу могућности избора средства обезбеђења плаћања трајала од 30.12.2015. године, када је закључен Уговор о приступу са друштвом Petrol d.o.o. (који је у свом изјашњењу навео да су му је понуђен избор између два средства обезбеђења плаћања), али и друштвом С.О.К. Краљево (који је у свом изјашњењу навео да није имао избор средства обезбеђења плаћања). Наведено је закључено на основу изјашњења друштва Petrol d.o.o. да му је у поступку који је претходио закључењу наведеног уговора понуђен избор између две врсте средстава обезбеђења плаћања, и изјашњења друштва С.О.К. Краљево да му је у истој ситуацији понуђен само наменски гарантни депозит. Поменути корисници система за дистрибуцију наведени су само као пример на основу којег недвосмислено може да се утврди датум почетка повреде, а различито понашање ЕПС Дистрибуције је постојало и у односу на друге кориснике система за дистрибуцију, а како је то претходно констатовано у анализи њихових примљених одговора. Наведена радња према оцени Савета Комисије није окончана у току поступка пред Комисијом.

d. Разлике у уговарању и начину обрачуна износа средстава обезбеђења

У поступку је утврђено да ЕПС Дистрибуција различито поступа према корисницима система за дистрибуцију у погледу уговарања и начина обрачуна висине утврђене вредности ризика. Наиме, сви Уговори о приступу које је закључила ЕПС Дистрибуција са корисницима дистрибутивног система, садрже идентичан члан 22. Овим чланом је дефинисано да ће у Прилогу 2 бити наведен износ за утврђену вредност ризика у случају неизвршења обавеза, а који ће представљати процењену вредност услуге приступа дистрибутивном систему, на основу максималне месечне потрошње на местима примопредаје крајњих купаца из претходне године. У 11 од укупно 15 закључених уговора, Прилогом 2 је износ средстава обезбеђења плаћања дефинисан у износу вредности услуге приступа дистрибутивном систему, на основу максималне месечне потрошње, док је овај износ опредељен у висини тромесечне потрошње у 3 Уговора о приступу које је ЕПС Дистрибуција закључила са следећим корисницима дистрибутивног система, и то са:

- Proenergybgd d.o.o, Beograd, уговор закључен 25.02.2016. године и заведен код ЕПС Дистрибуција под бројем 03.000-08.01-55467/1-2016 од 25.02.2016. године;

- Ливница Кикинда аутомобилска индустрија, уговор закључен 30.12.2015. године и заведен код ЕПС Дистрибуција под бројем 08.01-6.0.0.0.-328105/1-15 од 04.01.2016. године,
- ФАМ Сечањ аутомобилска индустрија, уговор закључен 30.12.2015. године и заведен код ЕПС Дистрибуција под бројем 08.01-6.0.0.0.-326473/1-15 од 31.12.2015. године

Уз 1 уговор није достављен његов Прилог 2. у којем је прецизиран обрачун средстава обезбеђења.

У вези са претходно изнетим, ЕПС Снабдевање, у поднеску бр. 5/0-02-563/2016-48 од 12.10.2016. године, износи да је нејасно на основу којих критеријума је процењено да је ризик наплате потраживања од ЕПС Снабдевања једнак вредности просечне тромесечне фактуре за приступ дистрибутивном систему, а не месечне, што је примерено како постојећим односима у ЕПС Групи и посебно, постојећем моделу финансијских токова од наплаћене електричне енергије и постојећим потраживањима ЕПС Снабдевања, по основу продаје електричне енергије за накнаду губитака у дистрибутивном систему. Наиме, у првобитно понуђеном уговору ЕПС Снабдевању, који је предвиђао депозит као средство обезбеђења, а који је достављен Комисији у прилогу поднеска ЕПС Дистрибуције заведеног у Комисији под бр. 5/0-02-563/2016-4 од 15.08.2016. године, чланом 22. је дефинисано да је утврђена вредност ризика у случају неизвршења обавеза, а која представља процењену вредност услуге приступа дистрибутивном систему, на основу максималне месечне потрошње на местима примопредаје крајњих купаца из претходне године. При томе, у прилогу 2. наведеног предлога уговора обрачунат је износ који представља процењену тромесечну вредност услуге приступа.

Изјашњавајући се на захтев Комисије за појашњење из ког разлога је неким корисницима система за дистрибуцију електричне енергије, процењена вредност услуге приступа дистрибутивном систему утврђена у висини процењене вредности услуге приступа дистрибутивном систему на основу максималне месечне, а неким на основу максималне тромесечне потрошње на местима примопредаје крајњих купаца из претходне године, у одговору заведеном у Комисији под бр. 5/0-02-563/2016-53 од 28.10.2016. године, ЕПС Дистрибуција наводи да се ризик не одређује произвољно, већ према избору средстава финансијског обезбеђења. Па тако, ако се субјект који приступа систему определи за наменски (гарантни) депозит као средство финансијског обезбеђења плаћања, ризик се утврђује у износу процењене вредности услуге приступа дистрибутивном систему, на основу максималне тромесечне потрошње и према унапред одређеној формули. Утврђивање ризика везивањем за процењену вредност услуге приступа дистрибутивном систему, на основу максималне месечне потрошње је утврђено актом Модел поступка. Међутим, из разлога ефикасности и потребе да се заштити обављање делатности од општег интереса, пословна политика ЕПС Дистрибуције наведени износ је определила према три максималне месечне потрошње из претходне године (депозит), јер се фактурисање приступа врши по истеку 55. календарског дана са валутом од осам дана, чиме оператор система остаје необезбеђен у случају да снабдевач не испуни финансијске обавезе из Уговора о приступу, у трајању од 63 дана где се узело у обзир да се електрична енергија дистрибуира у трећем месецу без обзира да ли је уговорено редовно или резервно снабдевање. Датум фактуре је увек у истом обрачунском периоду као и датум промета, а валута је увек осам дана од дана пријема исправне фактуре.

Како је даље наведено, ако се субјект који приступа систему за дистрибуцију определи за банкарску (револвинг) гаранцију као средство финансијског обезбеђења плаћања, ризик се утврђује по максималној 1,1 месечној потрошњи, такође по формули. Критеријуми за револвинг гаранцију су утврђени Моделом поступка према 1,1 максималној месечној потрошњи на местима примопредаје.

Увидом у Модел поступка који је доставила странка у поступку, Савет Комисије је утврдио да је овим актом дефинисано да се у случају да се као средство обезбеђења користи банкарска гаранција, максимални износ „мрежарине“ множи коефицијентом 1,1. Такође је утврђено да наведеним актом није дефинисано израчунавање вредности ризика, када се као средство обезбеђења користи наменски депозит у износу процењене вредности услуге приступа дистрибутивном систему, на основу максималне тромесечне потрошње, односно на начин да се процењена вредност услуге приступа дистрибутивном систему израчунава множењем коефицијентом 3. Стога наводи странке у поступку да је својом пословном политиком определила износ вредности ризика према три максималне месечне потрошње из претходне године, нису поткрепљени нити овим, нити било којим другим актом.

Комисија је закључком наложила да странка у поступку достави калкулацију износа процењене вредности услуге приступа дистрибутивном систему из прилога 2 Уговора о приступу, за сваког корисника дистрибутивног система са којим је друштво ЕПС Дистрибуција закључило Уговор о приступу. ЕПС Дистрибуција је у свом поступању по наведеном закључку, поднеском који је у Комисији заведен под бр. 5/0-02-563/2016-53 од 28.10.2016. године, доставила тражену калкулацију за 4 од 15 корисника. У прилогу Изјашњењу на Обавештење странка у поступку је 02.12.2016. године доставила комплетну тражену документацију, односно калкулацију за све кориснике система за дистрибуцију електричне енергије.

У вези са обрачуном износа средстава обезбеђења плаћања странка у Изјашњењу на Обавештење наводи да је у Уговорима о приступу закљученим са свим корисницима, износ средстава обезбеђења плаћања уговорен под истим условима за све снабдеваче, и да је за све снабдеваче са којима је уговорено да средство обезбеђења плаћања буде наменски гарантни депозит, износ депозита обрачунаван на исти начин, множењем коефицијентом 3. Као доказ наводи достављену калкулацију.

На основу достављене документације - калкулације, Савет Комисије је утврдио да је ЕПС Дистрибуција са корисницима дистрибутивног система Petrol d.o.o. и Elgas energy trading d.o.o закључила Уговоре о приступу код којих је као средство обезбеђења плаћања уговорен наменски депозит, а за обрачун висине износа средстава обезбеђења плаћања примењен коефицијент 1. За остала друштва са истим уговореним средством обезбеђења плаћања примењен је коефицијент 3. Стога је Савет Комисије навод странке дат у Изјашњењу на Обавештење да је износ депозита обрачунаван на исти начин оценио као неприхватљив. Савет Комисије је констатовао да износ средства обезбеђења плаћања зависи и од његове врсте, па тако када је реч о банкарској гаранцији, износ процењене вредности услуге приступа дистрибутивном систему странка у поступку множи коефицијентом 1,1.

Савет Комисије је оценио као прихватљиве наводе странке изнете у тачки 4. Изјашњења на Обавештење да је странка у поступку понудом за закључење анекса исказала намеру да свим комерцијалним снабдевачима износ за утврђену вредност ризика у случају неизвршења обавеза, а који ће представљати процењену вредност услуге приступа дистрибутивном систему, обрачуна на основу максималне месечне потрошње на местима примопредаје крајњих купаца из претходне године. Као доказ за наведено Савет Комисије је прихватио копију закљученог Анекса Уговора о приступу са Proenergybgd d.o.o, Beograd достављену у прилогу Изјашњења на Обавештење и констатовао да је Анексом бр. VI Уговора о приступу систему за дистрибуцију електричне енергије измењен Прилог 2 Уговора о приступу на начин да се предвиђа да се износ за утврђену вредност ризика у случају неизвршења обавеза, а који ће представљати процењену вредност услуге приступа дистрибутивном систему, обрачуна на основу максималне месечне потрошње на местима примопредаје крајњих купаца из претходне године, а не на основу максималне тромесечне потрошње како је претходно било дефинисано.

Савет Комисије истовремено констатује да из достављених анекса Уговора о приступу не може да се утврди да је начин обрачуна износа средстава обезбеђења једнообразан, односно који су коефицијенти примењени, с обзиром на то да се наведено питање не регулише уговором.

Из свега напред наведеног Савет Комисије је закључио да је примена неједнаких услова у погледу уговарања обрачуна износа средстава обезбеђења у износу вредности услуге приступа дистрибутивног систему, за неке кориснике на основу максималне месечне, а за неке на основу тромесечне потрошње на местима примопредаје крајњих купаца из претходне године, трајала од момента закључења првог Уговора о приступу који је предвиђао обрачун процењене вредности услуге приступа дистрибутивног систему на основу максималне тромесечне потрошње, што је према увиду у Уговоре о приступу дан 30.12.2015. године, до дана достављања понуда за закључење Анекса Уговора о приступу комерцијалним снабдевачима, односно до 07.11.2016. године.

Савет Комисије констатује да странка у поступку није пружила доказе да је понудила измену посматраних уговорних обавеза корисницима дистрибутивног система који нису комерцијални снабдевачи, а са којима је Уговором о приступу био предвиђен обрачун износа средстава обезбеђења плаћања у износу вредности услуге приступа дистрибутивног систему на основу тромесечне потрошње. То су Ливница Кикинда аутомобилска индустрија и ФАМ Сечањ аутомобилска индустрија, који имају закључене Уговоре о приступу од 30.12.2015. године, па у односу на наведена друштва повреда и даље траје.

Савет Комисије је закључио и да је примена неједнаких услова у погледу начина обрачуна износа средстава обезбеђења плаћања трајала од момента примене различитих коефицијената, што је према подацима достављеним у прилогу Изјашњења на Обавештење, односно на основу достављене калкулације представља 30.12.2015. године када је закључен Уговор о приступу са друштвом Petrol d.o.o. (коефицијент 1), али и друштвом С.О.К. Краљево (коефицијент 3), до дана достављања понуда за закључење Анекса Уговора о приступу комерцијалним снабдевачима, односно до 07.11.2016. године.

Оцењујући ефекте наведене радње Савет Комисије је узео у обзир да износ средстава обезбеђења плаћања свакако зависи од броја месеци који се узимају за обрачун као и од коефицијената који се примењују. Ово је битно из разлога што може оптерећујући утицати на тржишну цену из чега може произаћи и лошија тржишна позиција.

е. Нетранспарентна пословна политика

Савет Комисије је утврдио да је Моделом поступка предвиђен начин обрачуна средстава обезбеђења, као и да овај акт није учињен јавно доступним, из чега произлази да корисници дистрибутивног система нису унапред упознати са условима пословања са друштвом ЕПС Дистрибуција.

У поступку је утврђено да је тачка 5.4 параграф 4. Модела поступка, предвиђено да моделе уговора о приступу, оператор дистрибутивног система објављује на својој интернет страници. У поднеску ЕПС Дистрибуције заведеном у Комисији под бр. 5/0-02-563/2016-53 од 28.10.2016. године наводи се да се Уговор о приступу доставља сваком субјекту који има правни интерес да закључи уговор, те да је Модел уговора доступан јавности преко Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја и принципа транспарентног поступања оператора дистрибутивног система који је установио Закон о енергетици. На основу изнетог Савет Комисије је констатовао да Модел уговора о приступу није јавно доступан потенцијалним корисницима система за дистрибуцију електричне енергије, на начин како је то предвиђено тачком 5.4. Модела поступка.

Везано за захтев корисницима дистрибутивног система да се изјасне да ли су упознати са методологијом обрачуна износа средстава обезбеђења, а која је прецизно дефинисана у Правилима о раду дистрибутивног система, од 15 корисника 3 је одговорило да се није бавило методологијом или уопште није дало одговор, 4 корисника су навела да им је методологија позната, при чему су углавном цитирали уговорне одредбе, док је 4 корисника (Energia gas and power d.o.o, Beograd, Нолеко д.о.о, Чачак, Proenergybgd d.o.o, Beograd, Future energy BGR d.o.o, Beograd) навело да су делимично упознати са методологијом и да им је углавном усмено, односно неформално саопштено да се максимални месечни износ множи са коефицијентом 3, али није наведено у складу са којим прописом или актом је то учињено, као и да нису упознати шта представља коефицијент 3. У поднеску бр. 5/0-02-563/2016-48 од 12.10.2016. године и ЕПС Снабдевање је навело да му није позната методологија и начин израчунавања износа средстава наменског (гарантног) депозита.

У Изјашњењу на Обавештење станка у поступку износи да је у сарадњи са Агенцијом за енергетику Републике Србије у протеклом периоду предузела активности на дефинисању нових Правила о раду дистрибутивног система, која ће у потпуности одражавати захтеве законске регулативе и потребе свих учесника у процесу дистрибуције електричне енергије до њених крајњих корисника. Странка износи да је дефинисана радна верзија Правила о раду, која ће у наредном периоду бити упућена на јавну расправу. У Изјашњењу на Обавештење странка оцењује да ће доношењем наведених правила бити створен нормативни оквир којим ће, између осталог и питање средстава обезбеђења плаћања у Уговорима о приступу бити нормативно заокружено, у складу са законом и представљати гаранцију легалног и једообразног поступања ЕПС Дистрибуције. Међутим напомиње да датум доношења, ступања на снагу и примене Правила о раду дистрибутивног система није више у ингеренцији ЕПС Дистрибуције која је са своје стране предузела све неопходне активности у обезбеђењу услова за њихово упућивање на јавну расправу од стране Агенције за енергетику Републике Србије. У вези са применом и објављивањем Модела поступка странка наводи да ће акт који је тренутно у примени након доношења Правила о раду дистрибутивног система бити усаглашен у одредбама које то буду захтевале. Странка наглашава да транспарентност и доступност Модела поступка свим потенцијалним снабдевачима није спорно питање и да је опредељена да све евентуалне пропусте на овом плану отклони у најкраћем могућем року.

Имајући у виду положај који ЕПС Дистрибуција заузима на релевантном тржишту, Савет Комисије оцењује да је неопходно да странка у поступку, као доминантан учесник на тржишту, пословање обавља на транспарентан начин, са унапред познатим условима који су једнаки за све. Наведено се првенствено односи на усклађивање Правила о раду дистрибутивног система са важећим Законом о енергетици, те усклађивање и објављивање Модела поступка, како би потенцијални корисници дистрибутивног система били упознати са условима под којима могу да остваре пословну сарадњу са оператором дистрибутивног система. Приликом изношења ове оцене Савет Комисије је нарочито имао у виду да је ЕПС Дистрибуција била у обавези да у року од годину дана од дана ступања на снагу Закона о енергетици, односно најкасније до 30.12.2015. године, усагласи Правила о раду дистрибутивног система електричне енергије са одредбама закона и достави Агенцији за енергетику ради давања сагласности.

Савет Комисије закључује да нетранспарентност пословања странке у поступку омогућава и олакшава ЕПС Дистрибуцији примену неједнаких услова пословања на кориснике система за дистрибуцију електричне енергије. Наиме, из разлога што корисници система нису упознати са свим могућностима и правима у пословању са ЕПС Дистрибуцијом, прихватају закључење Уговора о приступу у облику који можда нису најповољнији по њих.

ЕПС Дистрибуција нетранспарентно послује од дана истицања рока за усаглашавање правила о раду дистрибутивног система електричне енергије са одредбама Закона о енергетици, односно

од 30.12.2015. године па надаље, односно овакво понашање није окончано у току трајања предметног поступка, али су предузете одређене активности ка решавању наведеног проблема.

2) Наметање неправичних услова пословања

а. Наметање обавезе полагања депозита код одређене банке

У поступку је утврђено да је, супротно Моделу уговора који не прецизира банку у којој ће бити депонована средства наменског (гарантног) депозита, у свих 11 Уговора о приступу закључених са корисницима дистрибутивног система, а у којима је као средство обезбеђења уговорен наменски (гарантни) депозит, унапред дефинисана ОТП банка а.д. Нови Сад као једина банка код које се депонују ова средства. Према наводима једног од ових 11 корисника дистрибутивног система (Future energy BGR d.o.o, Beograd), у поступку закључења уговора преговарало се о банци, с тим да у моменту достављања одговора Комисији, трилатерални уговор корисник/банка (која није ОТП банка)/ЕПС Дистрибуција још увек није био потписан. У одговору ЕПС Снабдевања заведеном у Комисији под бр. 5/0-02-563/2016-48 од 12.10.2016. године као спорно је истакнуто, те наведено и као правно неосновано, да се средство обезбеђења условљава депозитом (гаранцијом) код поименично одређене банке.

У поднеску ЕПС Дистрибуције бр. 5/0-02-563/2016-53 од 28.10.2016. године, образлажући разлог и начин избора ОТП банке а.д. Нови Сад као банке код које се депонују средства наменског (гарантног) депозита се наводи да би наменски (гарантни) депозит као средство финансијског обезбеђења плаћања уз обавезе које се преузимају Уговором о приступу испунио услове који омогућавају оператору дистрибутивног система да неспорно наплати „мрежарину“ реализацијом средстава обезбеђења, потребно је да се депозит формира у банци која може да понуди оптималне услове администрирања и најмањи ризик. Принципијелно, према наводима ЕПС Дистрибуције, оператору дистрибутивног система одговара средство финансијског обезбеђења плаћања под повољним административним условима независно од избора банке, па је тако један од снабдевача уговорне обавезе обезбедио банкарском гаранцијом „Unicredit Bank Srbija“ а.д. Београд, а други банкарском гаранцијом „Sberbank Srbija“ а.д. Београд.

У одговору ОТП банке а.д, Нови Сад бр. 5/0-02-563/2016-50 од 19.10.2016. године достављеном по захтеву Комисије, наведено је да се ЕПС Дистрибуција обратила ОТП банци а.д, Нови Сад са захтевом за отварање врсте рачуна који би по својој намени требало да служи за полагање гарантног депозита од стране депонената. Стога је, према наводима ОТП банке а.д, Нови Сад, ЕПС Дистрибуција доставила овој банци Правила о раду дистрибутивног система, Модел поступка, као и модел Уговора о приступу на основу које документације је са банком договарала модел уговора о отварању и администрирању динарског депозита који би одговарао природи посла и који би био прихватљив за све три стране. Према даљим наводима банке, уговори о депозиту су формирано као типски, али само као предлог модела уговора, јер би са аспекта банке било прихватљиво да на захтев депонента, а уз сагласност ЕПС Дистрибуције и ОТП банке а.д, Нови Сад, неке одредбе буду другачије формулисане, међутим, у досадашњој пракси није било захтева, нити измене уговора о депозиту по захтеву неког од депонената.

У Изјашњењу на Обавештење странка у поступку је навела да је предузела активности у циљу стварања услова за закључење уговора за отварање наменског депозита са свим банкама са којима има пословну сарадњу и у том смислу упутила допис на њихове адресе, са позивом да документују постојање могућности да депонована средства не подлежу блокади. Како је наведено, од банака је захтевано да ЕПС Дистрибуцији доставе нацрт уговора о отварању наменског депозита у складу са Уговором о приступу систему који им је ЕПС Дистрибуција упутила уз наведени допис. Банкама је остављен, према оцени ЕПС Дистрибуције, примерен рок од три радна дана за изјашњење. Према наводу странке у поступку, у току је активност

закључења уговора са свим банкама које испуњавају дате услове, што ће представљати принцип и у наредном периоду. Као доказ за наведено Комисији су достављене копије дописа који су упућени следећим банкама: ОТП банка Србија а.д. Нови Сад, Findomestic банка а.д. Београд, Alpha bank Србија а.д, Директна банка а.д. Крагујевац, Агроиндустријско комерцијална банка АИК банка а.д. Београд, Комерцијална банка а.д, Банка Поштанска штедионица а.д, Војвођанска банка а.д. и Банка Intesa а.д. У прилогу сваког дописа ЕПС Дистрибуција је банкама доставила и Модел уговора о приступу систему за дистрибуцију електричне енергије А1 – потпуно снабдевање – наменски депозит. Уз два дописа достављени су и одговори, односно предлози уговора о отварању наменског депозита, достављени од стране ОТП банке Србија а.д. Нови Сад и Комерцијалне банка а.д.

Савет Комисије је оценио да је странка у поступку упућивањем дописа банкама исказала намеру да корисницима система за дистрибуцију омогући избор између већег броја банака. Међутим, Савет Комисије налази да је критеријум по којем је ЕПС Дистрибуција извршила избор банака којима ће упутити допис ограничавајући, с обзиром да су дописи упућени само банкама са којима ЕПС Дистрибуција има пословну сарадњу, а како је то наведено у Изјашњењу на Обавештење. Савет Комисије констатује да се наведени проблем може отклонити уколико странка у поступку у наредном периоду закључи уговоре са свим банкама које испуњавају услове, што је такође као планирана активност наведено у Изјашњењу на Обавештење.

Савет Комисије је остављени рок од три дана за одговор банака на упит ЕПС Дистрибуције оценио као непримерено кратак. Савет Комисије је такође оценио да банке можда нису биле у могућности да у остављеном року донесу правилну одлуку о успостављању сарадње или нису биле у могућности да израде одговарајући предлог уговора о будућој сарадњи, првенствено узимајући у обзир документацију која им је била достављена. Ово нарочито из разлога што је ЕПС Дистрибуција приликом претходног уговарања сарадње са ОТП банком а.д. Нови Сад, овој банци доставила Правила о раду дистрибутивног система, Модел поступка, као и модел Уговора о приступу на основу које документације је са банком договарала модел уговора о отварању и администрирању динарског депозита, док је банкама уз допис од 23.11.2016. године достављен само Модел уговора о приступу А1.

Оцењујући ефекте наметања обавезе полагања наменског (гарантног) депозита искључиво код ОТП банке а.д. Нови Сад, Савет Комисије је узео у обзир наводе самих корисника дистрибутивног система да би отварање наменског рачуна код банке са којом већ имају успостављену сарадњу, код банке која евентуално обрачунава камату на депонована средства, или има мање трошкове одржавања рачуна, олакшало њихово пословање.

Савет Комисије закључује да је ова врста повреде трајала од дана закључења Уговора о приступу којим се први пут ОТП банка а.д. Нови Сад дефинише као банка код које се отвара рачун за полагање наменског депозита, односно од 30.12.2015. године. Савет Комисије је оценио да, иако је ЕПС Дистрибуција 23.11.2016. године упутила допис банкама, корисници дистрибутивног система и даље нису у могућности да изаберу банку код које ће депоновати средства, па у том смислу радња повреде није окончана.

На основу свега изнетог Савет Комисије је утврдио да је ЕПС Дистрибуција, као једини оператор система за дистрибуцију електричне енергије злоупотребила доминантан положај на релевантном тржишту дистрибуције електричне енергије на територији Републике Србије тако што је:

- 1) **применила неједнаке услове пословања на исте послове са различитим учесницима на тржишту, чиме се поједини учесници на тржишту доводе у неповољнији положај у односу на конкуренте, тиме што је:**
 - a. наметнула обавезу издвајања средстава на име обезбеђења плаћања рачуна на име услуге приступа систему, свим корисницима система дистрибуције електричне енергије осим Јавном предузећу „Електропривреда Србије“ Београд;
 - b. приликом закључења Уговора о приступу систему за дистрибуцију електричне енергије, појединим корисницима система дала могућност избора између две врсте средстава обезбеђења (банкарска гаранција и наменски - гарантни депозит), док је поједине кориснике условила прихватањем само наменског (гарантног) депозита;
 - c. неједнако поступала према корисницима система за дистрибуцију електричне енергије у смислу уговарања и обрачуна износа средстава обезбеђења плаћања рачуна на име услуге приступа систему.
- 2) **наметнула неправичне услове пословања, тиме што је наметнула обавезу полагања наменског (гарантног) депозита код само једне именоване банке.**

чиме је извршила радње повреде конкуренције из члана 16. став 2. тачка 1) и 3) Закона, па је одлучено као у ставу II диспозитива.

У току поступка је испитивана и могућност корисника система за дистрибуцију електричне енергије да приступе подацима којима располаже ЕПС Дистрибуција, односно редовност достављања очитаног стања и рачуна. У вези са утврђивањем чињеницом, на захтев Комисије корисницима дистрибутивног система да се у вези са њом изјасне, 14 од 15 корисника дистрибутивног система који имају закључен Уговор о приступу са ЕПС Дистрибуцијом, је навело да нема проблем са читавањем и достављањем рачуна у року који је наведен у уговору, док је само 1 корисник навео да се рачуни достављају прво ЕПС Снабдевању и то за домаћинства. Узимајући у обзир да се снабдевање домаћинстава електричном енергијом не обавља по принципу комерцијалног снабдевања, већ је реч о снабдевању по регулисаним ценама, када је и пословање ЕПС Дистрибуције у односу на ЕПС Снабдевање другачије него у условима комерцијалног снабдевања, није упоредиво понашање ЕПС Дистрибуције према ЕПС Снабдевању као комерцијалном снабдевачу и ЕПС Снабдевању као јавном (гарантованом) и резервном снабдевачу. При томе, сви испитани комерцијални снабдевачи, осим подносиоца иницијативе, немају проблем са читавањем и достављањем рачуна за пружање услуге дистрибуције електричне енергије за комерцијално снабдевање. С обзиром на изнето, даље чињенице у вези приступа подацима нису утврђиване.

VI МЕРА ЗАШТИТЕ КОНКУРЕНЦИЈЕ

Чланом 38. став 3. Закона прописано је да је саставни део решења којим је утврђена повреда конкуренције одлука о мери заштите конкуренције, односно друга управна мера, коју одређује Комисија у складу са Законом. Савет Комисије је у поступку одређивања мере заштите конкуренције применио одредбе чл. 7, 57. и 68. Закона, Уредбу о критеријумима за одређивање висине износа који се плаћа на основу мере заштите конкуренције и процесног пенала, начину и роковима њиховог плаћања и условима за одређивање тих мера („Службени гласник РС“ бр. 50/2010 - у даљем тексту: Уредба о критеријумима), као и методологију за утврђивање висине новчаног износа мере заштите конкуренције дефинисану Смерницама за примену Уредбе о критеријумима, а које су донете и у примени од 19.05.2011. године (објављене и доступне на званичној интернет страници Комисије www.kzk.gov.rs).

Чланом 68. Закона је прописано да ће се учеснику на тржишту одредити мера заштите конкуренције, у облику обавезе плаћања новчаног износа у висини највише 10 % од укупног годишњег прихода оствареног на територији Републике Србије, обрачунаог у складу са чланом 7. Закона, који злоупотреби доминантан положај на релевантном тржишту у смислу члана 16. Закона.

Према члану 7. став 1. Закона, годишњи приход учесника на тржишту утврђује се у висини укупног годишњег прихода пре опорезивања, за обрачунску годину која претходи години у којој је покренут поступак. Како је предметни поступак покренут 02.08.2016. године, година која је претходила покретању поступка је 2015. година.

Према подацима из Биланса успеха за 2015. годину, који је доставила странка у поступку у прилогу Изјашњења на Обавештење, укупан приход ЕПС Дистрибуције остварен у 2015. години на територији Републике Србије износи 55.029.969.000,00 РСД.

У погледу **тежине повреде** конкуренције, Савет Комисије је оценио да наметање неједнаких услова пословања на исте послове са различитим учесницима на тржишту, чиме се поједини учесници на тржишту доводе у неповољнији положај у односу на конкуренте представља тежу повреду, док наметање неправичних услова пословања представља веома тешку повреду.

У погледу **трајања повреде**, Савет Комисије је утврдио да је повреда конкуренције трајала од извршења прве радње, односно од закључења првог уговора о приступу са корисником дистрибутивног система, а то је 13.07.2015. године, када је закључен Уговор о приступу са GEN-I d.o.o. Beograd, заведен код ЕПС Дистрибуције под бројем 08.01-6.0.0.0.-66716/1 од 06.08.2015. године. Савет Комисије је утврдио да нису окончане све повреде до доношења овог решења.

Применом методологије дефинисане смерницама приступило се одређивању основног износа мере. Основни износ одређује се множењем полазне основе, која је у свим случајевима повреда конкуренције одређена вредношћу фактора 1, са фактором за тежину повреде, а након тога фактором за трајање повреде. С обзиром на то да је утврђено да се ради о веома тешкој повреди конкуренције за коју је у претходно поменутих смерницама утврђен распон вредности фактора од 2 до 3, и тежој за коју је у претходно поменутих смерницама утврђен распон вредности фактора од 1 до 2, Савет Комисије је, према околностима предметне повреде, применио вредност фактора 2.

Како је странка у поступку предузимала различите радње повреде конкуренције са различитим трајањем, од којих је већина била кратког (вредност фактора 1), а неке средњег трајања (вредност фактора од 1 до 2) Савет Комисије је као фактор трајања повреде применио вредност фактора 1,2.

На претходно описани начин утврђен је основни износ мере заштите конкуренције, који је резултирао вредношћу фактора од 2,4.

У погледу **намере учесника на тржишту** да изврши повреду конкуренције Савет Комисије је оценио да не може искључити могућност да радње које је предузела ЕПС Дистрибуција нису биле предузете са намером повреде конкуренције с обзиром на то да је свим корисницима дистрибутивног система, према схватању странке у поступку, понуђен типски уговор, као и да странка вероватно није била свесна чињенице да и са својим повезаним учесником на тржишту, у делу у коме се бави комерцијалним снабдевањем, мора да уреди пословање на идентичан начин као и са осталим корисницима система за дистрибуцију електричне енергије. Стога Савет Комисије не може искључити постојање нехатне повреде конкуренције јер учесник на тржишту вероватно није био свестан да својом радњом може повредити конкуренцију, те је приликом

утврђивања коначног износа мере заштите конкуренције ова околност вреднована као олакшавајућа.

Поред оцене законских критеријума за изрицање мере заштите конкуренције, Савет Комисије на основу Уредбе о критеријумима, односно Смерница за примену поменуте Уредбе, утврђује постојање евентуалних осталих критеријума за увећање, односно смањење основног износа мере заштите конкуренције.

Савет Комисије није утврдио постојање „отежавајућих“ околности које би утицале на увећање основног износа мере заштите конкуренције.

У погледу постојања осталих критеријума за умањење основног износа мере заштите конкуренције, поред нехатног понашања, Савет Комисије је утврдио да је странка у поступку, у довољној мери доказала постојање следећих олакшавајућих околности:

Обустављање радњи

Савет Комисије је ценио чињеницу да је странка у поступку доставила ЕПС Снабдевању Допис број 05.000.-08.01-204876/1-2016 од 27.07.2016. године, у чијем прилогу је достављен и Предлог уговора о приступу систему за дистрибуцију електричне енергије за потребе комерцијалног снабдевања, којим је између осталог у члану 22. предвиђено депоновање средстава обезбеђења плаћања, као и за све остале кориснике система дистрибуције. Како је Комисија покренула предметни поступак 02.08.2016. године, Савет Комисије је оценио да је странка предузела активности у циљу обустављање радње повреде конкуренције пре покретања поступка.

Предузимање мера за отклањање последица учињене повреде

Савет Комисије је ценио чињеницу да је странка у поступку у току испитног поступка:

- закључила 26.10.2016. године Уговор о приступу са ЕПС Снабдевањем;
- да су 07.11.2016. године понуђени Анекси Уговор о приступу комерцијалним снабдевачима;
- да је 23.11.2016. године упутила дописе банкама са којима послује са позивом да доставе нацрт уговора о отварању наменског депозита у складу са Уговором о приступу;
- да је предузела активности у циљу доношења Правила о раду дистрибутивног система и Модела поступка, тиме да је у сарадњи са Агенцијом за енергетику Републике Србије, израдила радну верзију Правила о раду која ће бити упућена на јавну расправу,

чиме је странка у поступку у потпуности или делимично отклонила последице одређених радњи повреде конкуренције пре доношења решења о утврђеној повреди.

Сарадња странке у поступку

Савет Комисије је оценио да је странка у поступку у току целог трајања испитног поступка сарађивала са Комисијом, у смислу самосталног предузимања радњи отклањања повреде конкуренције, а нарочито након достављања Обавештења о утврђеним чињеницама, при чему није спорила постојање радњи злоупотребе доминантног положаја.

На основу свега изнетог, Савет Комисије је уз примену вредности фактора 1,75 утврдио износ умањења од 1,8.

Сагласно претходном, од основног износа (2,4) одузет је износ умањења (1,8) и као резултат утврђен је коначни износ (0,6) мере заштите конкуренције, који истовремено представља 0,6%

од укупног годишњег прихода странке у поступку, оствареног на територији Републике Србије у 2015. години, обрачунаог у складу са чланом 7. Закона.

Коначни износ мере заштите конкуренције, утврђен као процентуални део укупног годишњег прихода оствареног у 2015. години, представља новчани износ од 330.179.814,00 динара, односно износ који је странка у поступку у обавези да плати по основу мере заштите конкуренције.

На основу свега изнетог, а у складу са чл. 38. став 3, и чл. 68. став 1. одлучено је као у ставу III диспозитива решења. На основу одредбе члана 57. став 3. Закона, којом је прописано да се наплата новчаног износа одређене управне мере врши у корист буџета Републике Србије, одлучено је као у ставу IV диспозитива овог решења.

Рок за поступање по налогу утврђеном у ставу V диспозитива, одређен је на основу члана 68. став 2. Закона и члана 4. Уредбе о критеријумима за одређивање висине износа који се плаћа на основу мере заштите конкуренције и процесног пенала, начину и роковима њиховог плаћања и условима за одређивање тих мера. Оцењујући финансијску снагу учесника на тржишту коме је одређена мера заштите конкуренције, према јавно доступним подацима који потврђују његову финансијску способност у моменту одређивања мере заштите конкуренције, а нарочито имајући у виду висину новчаног износа одређене мере, Савет Комисије налази да је разуман и оправдан рок за поступање утврђен у ставу V диспозитива овог решења, као и за достављање доказа о извршеној исплати Комисији предвиђен ставом VI диспозитива.

Сходно члану 59. став 1. Закона, а у вези са мерама које имају за циљ отклањање утврђене повреде конкуренције, односно спречавање могућности настанка исте или сличне повреде, давањем налога за предузимање одређеног понашања или забране одређеног понашања, одлучено је као у ставу VII, VIII и IX. Мере су одређене сразмерно тежини утврђене повреде конкуренције и у непосредној вези су са радњама које су изазвале повреду.

Сходно члану 40. став 1. Закона, одлучено је као у ставу X диспозитива решења.

Ценећи осталу расположиву документацију, наводе и доказе Савет Комисије је оценио да исти битно не утичу на доношење другачије одлуке у овој управној ствари.

Упутство о правном средству:

Ово решење је коначно у управном поступку.

Против овог решења није дозвољена жалба, али се може покренути управни спор тужбом која се подноси Управном суду, у року од 30 дана од дана пријема решења.

ПРЕДСЕДНИК КОМИСИЈЕ

Др Милоје Обрадовић